

Övervakning av BSE på slakterier, information till Livsmedelsverkets officiella veterinärer

Innehåll

Övervakning av BSE på slakterier, information till Livsmedelsverkets officiella veterinärer	1
Innehåll.....	1
Del A: allmän information	2
Övervakningskategorier	2
Den officiella veterinärens uppgift.....	3
Del B: BSE-övervakning av nötkreatur med anmärkningar vid besiktning före slakt – instruktion.....	4
Bakgrund.....	4
Gör så här	4
Vilka djur ska provtas?.....	4
Del C: Klinisk övervakning av BSE på slakterier – instruktion	5
Bakgrund.....	5
Gör så här	5
Vilka djur ska provtas?.....	6

Del A: allmän information

Sverige utför övervakning för BSE både för att uppfylla EU-krav och för att behålla vår internationella status som ett land med försumbar risk för BSE.

EUs TSE-förordning¹ reglerar vilka nötkreatur som ska ingå i övervakningen av BSE. Nationella föreskrifter² reglerar i sin tur vilka svenska aktörer som ansvarar för att provtagningen utförs.

Eftersom det är en del av hjärnstammen som ska tas ut vid provtagning för BSE kan övervakningen bara utföras på döda djur – alltså djur som slaktas, avlivas eller självdör. Sedan 2014 förekommer ingen rutinmässig provtagning av djur i normalslakt, utan övervakningen är inriktad mot vissa kategorier som anses ha en högre risk. Men fortfarande utförs en del av övervakningen på slakterierna.

Övervakningskategorier

Övervakningen av BSE omfattar fyra kategorier³:

- självdöda eller avlivade djur
- nödslaktade djur
- djur med anmärkningar vid besiktning före slakt
- djur med BSE-liknande symtom.

Det är viktigt att det framgår på remissen som åtföljer BSE-prov vilken kategori som provet hör till, eftersom det är information som rapporteras vidare till EU och WOA. H.

Självdöda eller avlivade djur

Nötkreatur som självdör eller avlivas, och inte ska gå till livsmedel, ska provtas om de är över 48 månader.

Anläggningarna där kadavren samlas in ansvarar för att proverna tas ut. Nötkreatur som avvisas från slakt provtas i den här kategorin, på kadaveranläggningen, såvida de inte har BSE-liknande symtom.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 av den 22 maj 2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati

² Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2010:9) om obligatorisk övervakning avseende förekomst av TSE-sjukdom hos nötkreatur, får och get (K 19).

³ Andra regler än de som vi informerar om här gäller för nötkreatur som har sitt ursprung utanför EU eller i Rumänien eller Bulgarien. Prover ska i de fallen tas från alla djur över 30 månader som slaktas, samt djur över 24 månader som nödslaktas eller har anmärkningar vid besiktning före slakt.

Nödslaktade djur

Alla nötkreatur som nödslaktas och är över 48 månader ska provtas.

Slakteriet ansvarar för att proverna tas ut. Provet kan tas av godkända provtagare på slakteriet eller av en officiell veterinär.

Djur med anmärkningar vid besiktning före slakt

Djur som har fått olika typer av anmärkningar vid besiktningen före slakt ska provtas om de är över 48 månader. Det handlar om djur som på något vis avviker från det normala, men som ändå kan godkännas för slakt.

Slakteriet ansvarar för att proverna tas ut, men veterinären som utför besiktningen måste meddela vilka djur som proverna ska tas ut ifrån. Provet kan tas av godkända provtagare på slakteriet eller av en officiell veterinär.

Se **Del B: BSE-övervakning av nötkreatur med anmärkningar vid besiktning före slakt – instruktion.**

Djur med BSE-liknande symtom

Nötkreatur med symtom av den typ som kan orsakas av BSE ska ingå i den kliniska övervakningen för BSE. På slakterierna är det bara djur som har avvisats från slakt eller som avlivats av annan orsak som är aktuella att ingå i den kliniska övervakningen.

Slakteriet ansvarar för att proverna tas ut, men veterinären som utför besiktningen måste meddela vilka djur som proverna ska tas ut ifrån. Provet kan tas av godkända provtagare på slakteriet eller av en officiell veterinär.

Se **Del C: Klinisk övervakning för BSE på slakterier – instruktion.**

Den officiella veterinärens uppgift

Här är en kort sammanfattning över i vilka situationer du som officiell veterinär behöver ha BSE-övervakningen i åtanke. Slakteriet ansvarar för provtagningen.

Situation	Att göra
Nötkreatur som är godkända för slakt, men där du registrerar något fynd i samband med besiktningen före slakt	Se i instruktion Del B: BSE-övervakning av nötkreatur med anmärkningar vid besiktning före slakt om djuret ska provtas inom den kategorin.
Nötkreatur som inte går vidare till slakt (avvisade eller avlivade av annan orsak, självdöda)	Se i instruktion Del C: Klinisk övervakning för BSE på slakterier om djuret uppfyller kriterierna för provtagning inom klinisk övervakning.
Nötkreatur som nödslaktas	Informera vid behov slakteriföretagaren om att alla nötkreatur över 48 månader som nödslaktas ska provtas för BSE. Provtagningsorsak "Nödslakt" anges på remissen.

Del B: BSE-övervakning av nötkreatur med anmärkningar vid besiktning före slakt – instruktion

Bakgrund

Nötkreatur med ”anmärkning vid besiktning före slakt” är en av de kategorier som ska provtas inom BSE-övervakningen.

Anmärkningarna ska röra iakttagelser om olyckor eller allvarliga fysiologiska och funktionella störningar. De behöver inte ha någon direkt koppling till BSE-symtom. Tanken är att rikta den aktiva övervakningen i slakten mot en kategori som i teorin skulle kunna ha en något större risk att ha sjukdomen.

Eftersom BSE är en sjukdom som drabbar enskilda djur är det mindre relevant att provta grupper av djur från samma anläggning om flera djur får anmärkningar.

Kategorin omfattar bara djur som godkänns för att gå vidare till slakt. Djur som avvisas från slakt eller självdör ska istället provtas på kadaveranläggningen, i samma kategori som övriga självdöda och avlivade djur, under förutsättning att de inte uppfyller kriterierna för den kliniska övervakningen för BSE (se del C).

För att slakteriet ska kunna ta ut proverna inom kategorin ”anmärkning vid besiktning före slakt” krävs det att den officiella veterinär som utför besiktningen av djuren informerar slakteriets personal om när provtagning ska utföras.

Gör så här

Informera slakteriets personal om att prover för BSE ska tas från de berörda djuren, och att orsaken till provtagningen ”Anmärkning vid besiktning före slakt” ska kryssas i på remissen. Proverna kan tas av godkända provtagare på slakteriet eller av en officiell veterinär.

Vilka djur ska provtas?

Ett djur ska provtas i kategorin ”anmärkning vid besiktning före slakt” om det:

1. Har blivit godkänt för slakt.
2. Är över 48 månader.
3. Är det enda djuret i en djurgrupp som har blivit registrerad i Edit med någon av följande fynd i samband med besiktningen före slakt:
 - a. **Information från djurskyddskontroll**, följande kategorier:
 - Akut skada
 - Avmagrade djur
 - Förorenade djur
 - Halta djur

Del C: Klinisk övervakning av BSE på slakterier – instruktion

Bakgrund

Sverige har aldrig haft konstaterade fall av klassisk BSE. Foderförbudet har funnits under lång tid och klassisk BSE förekommer knappt längre i övriga EU. Därför ser vi **generellt ingen anledning att misstänka klassisk BSE hos djur i Sverige**. Men för att behålla vår status, som ett land med försumbar risk, behöver vi varje år visa att vi uppfyller de krav som WOA (världsorganisationen för djurhälsa) och EU ställer. Ett av kraven är provtagning av djur med kliniska symtom som liknar BSE.

I BSE-övervakningen ingår därför en klinisk övervakning, där vi samlar in prover från döda djur som har haft den typ av symtom som kan orsakas av BSE. Proverna samlas bland annat in från landets slakterier.

Gör så här

Det är bara djur som har avvisats från slakt eller av annan anledning inte går vidare till slakt som kan vara aktuella för den kliniska övervakningen. Efter att ett nötkreatur inte har gått vidare till slakt ska denna arbetsgång följas:

1. Veterinären på slakteriet gör en bedömning av om djuret uppfyller kriterierna för att ingå i den kliniska övervakningen – se nedan! Bedömningen leder inte till att det blir en misstanke om BSE, utan detta är enbart övervakning.
2. Om veterinären bedömer att djuret ska ingå ska veterinären meddela slakteriets personal att ett prov ska tas. Slakterierna har fått information om den kliniska övervakningen och om hur inskickandet av prover ska gå till.
3. Provet ska skickas in till SVA med en remiss. Använd ”Remiss TSE-undersökning” som finns att hämta på SVA:s webbplats. ”Klinisk övervakning (NÖT)” ska kryssas i under orsaken till provtagning, och det ska göras en kortfattad beskrivning av djurets symtom.

[Remisser - SVA](#)

När provet har tagits ut kan slakteriet hantera kadavret på samma sätt som vanligt.

Observera: Djurhållaren har inte rätt till ersättning enligt epizootilagen.

Vilka djur ska provtas?

Alla följande tre punkter ska vara uppfyllda för att ett djur ska vara aktuellt för att ingå i den kliniska övervakningen:

1. Djuret ska vara över 30 månader
2. Djuret kommer inte att gå vidare till slakt (det är dött eller ska avlivas).
3. Djuret ska ha uppvisat någon av följande beteende- och rörelsestörningar:
 - a. Ostadig, vinglig gång; ben som viker sig; faller omkull utan förklaring; går in i föremål eller väggar.
 - b. Rädsla för till exempel dörröppningar, trösklar och hinder på golvet.
 - c. Överreaktion på buller, plötsligt ljus eller beröring, särskilt av huvud och nacke.
 - d. Förändring av beteendet, t.ex. ovanligt nervös eller aggressiv, med benägenhet att sparka. Överdrivet uppmärksam på omgivningen. Gnisslar tänder.
 - e. Oförmåga att resa sig eller gå, om det inte finns någon känd orsak till tillståndet.